

«ТАСДИҚ МЕКУНАМ»

Ректори Муассисаи давлатии

Таълими Донишгоҳи давлатии

Хуналд ба номи академик Бобочон

Гафуров

профессор Қўразода Қ.Х

«30» 11 2019

Тақризи

**муассисаи тақриздиханда ба диссертатсияи Исмоилзода Зинатуллох
“Оҳанги иҷтимоӣ дар публитсистикаи муосир (дар мисоли
публитсистикаи Асадулло Саъдуллоев)” барои дарёфти унвони номзади
илмҳои филология аз рӯи ихтисоси 10.01.10 – Журналистика**

Публитсистика соҳаи эҷодест, ки ҳамеша дар ҷалби таваҷҷуҳи омма нақши муҳим мебозад. Ин таваҷҷуҳ бештар ба оҳанги иҷтимоии асар ва ҳамқадами замон будани он робита дорад, ки аз воқеияту ҳақиқати реалӣ сарчашма мегирад. Асадулло Саъдуллоев, ки таҳқиқоти мазкур ба оҳанги иҷтимоии публитсистикаи ӯ бахшида шудааст, аз адибони дар эҷоди асарҳои хоси иҷтимоӣ муваффақ ба ҳисоб меравад. Мавсуф дар доираҳои адабиву илмӣ чун публитсист, муҳаққиқи публитсистика эътироф гардида, осори публитсистию бадеии ӯ дорон арзиши хос мебошад. Ин арзиш дар навбати аввал дар моҳият ва оҳанги иҷтимоии осори ӯ ниҳон аст. Дар маркази таваҷҷуҳи публитсист инсон қарор гирифта, дар симои шахсиятҳои алоҳида тараннуми оҳанги иҷтимоӣ ба мақсади меҳварии ӯ табдил ёфтааст. А. Саъдуллоев тавассути офаридани симои қаҳрамонони алоҳида оҳанги рӯзро замзама намуда,

муносибат ва мавқеи худро ба равандроҳои иҷтимоӣ равшан муайян кардааст. Ҳарчанде солҳои охир масъалаи иҷтимоӣ дар публицистика бештар мавриди таваҷҷуҳи олимони қарор гирифта бошад ҳам, ҷиҳати иҷтимоии осори адиб ва публицист Асадулло Саъдуллоев дар илми журналистика падидаи нав ва ҳанӯз омӯхтанашуда ба шумор меравад. Аз ин ҷо мавзӯи диссертатсияи Исмоилзода Зинатуллоҳ “Оҳанги иҷтимоӣ дар публицистикаи муосир (дар мисоли публицистикаи Асадулло Саъдуллоев)” барои дарёфти унвони номзади илмҳои филология муҳтарам ва навҷӯӣ арзёбӣ шуда, рисолаи муфиде дар мавриди таҳқиқи ҷойгоҳи Асадулло Саъдуллоев дар публицистикаи иҷтимоии тоҷик махсус меёбад.

Диссертатсия аз муқаддима, се боб, хулоса ва рӯйхати адабиёт таркиб ёфта, муаллиф моҳияти мавзӯ ва масъаларо ниҳоят хуб маърифат карда, бо назардошти методологияи таҳқиқ, омӯзиш ва баррасии мавзӯро ба тарзи илмӣ тарҳрезӣ намудааст.

Дар муқаддима моҳияти мавзӯ асоснок, дараҷаи омӯзиши он баррасӣ шуда, ҳадафу вазифаҳои таҳқиқот ва навгонии он муайян гардидааст. Ҳамчунин, асосҳои назарӣ ва методи таҳқиқ, арзиши назарӣ ва амалии рисола мушаххасан ташреҳ шудааст. Диссертант мавзӯро аз рӯйи низоми муайяни илмӣ мавриди баррасӣ қарор додааст. Бобҳои диссертатсия паҳлӯҳои гуногуни мавзӯро фаро гирифта, дорони алоқамандии мантиқӣ ва хулосаҳои мушаххас аст.

Дар боби аввал “Худуд ва арзишҳои шинохти публицистика” дар асоси андешаҳои олимони соҳа муҳимият ва арзиши публицистика дар қиёси имрӯзу гузашта таъкид шудааст. Дар фасли якуми ҳамин боб “Таҳаввули публицистикаи муосир” роҷеъ ба таърих ва таҳаввули публицистика суҳан меравад. Дар фасли маъмур диссертант ба маврид таъкид мекунад, ки публицистика ҳамчун соҳаи эҷод барои таъсири

пайваста ба афкори чомеа дар хама замонҳо бо вазифаву ҳадафҳои хос дар шаклҳои гуногун вучуд дошт. Дар фасли дуюми боби аввал “Пайванди адиб ва замон дар публицистикаи бадеӣ” таъкид мегардад, ки эҷоди бадеии А. Саъдуллоев сарфи назар аз мавзӯи пайвастагии худро бо оҳанги рӯз нигоҳ доштааст. Дар боби мазкур диссертант ба хулоса мерасад, ки пайванди амиқи адиб бо замон мучиби тавлиди асарҳои публицистӣ-бадеии А. Саъдуллоев мебошад.

Боби дуюми диссертатсия “Мавзӯи ва мундариҷаи публицистикаи А. Саъдуллоев» унвон дорад. Дар фасли якуми ҳамин боб “Мавқеи ва муносибати адиб ба масъалаҳои чомеа” оид ба муносибати А. Саъдуллоев ба чомеа суҳан меравад. Иқтисодиёт, сиёсат, фарҳанг ва аз хама асосӣ – инсон мавзӯҳои доимии асарҳои алоҳидаи публицистӣ-бадеии адиб мебошанд. Таъкид гардидааст, ки А. Саъдуллоев дар публицистикаи бадеӣ сабку шеваи хоси баёнро дошт ва дар баёни мақсад тавассути чанд дидгоҳ муваффақ мегашт. Ин дидгоҳҳои публицистро ҷаҳонбинӣ, фаросат, дониш, маҳорати офарандагӣ ва дарки муҳит ба таври маҷмӯӣ комил мегардониданд. Ҷеҳраофаринӣ ва таҳқиқи ботини қаҳрамонон дар фасли дуюми ҳамин боб “Оҳангҳои иҷтимоӣ дар публицистикаи А. Саъдуллоев” таҳқиқи гардидааст. Таъкид меравад, ки образ дар публицистикаи китобии А. Саъдуллоев як воситаи баёни ҳадафи ӯ ба ҳисоб рафта, як хусусияти публицистикаи бадеии адиб оҳанги рӯзро дар сахнаҳо нишон додан аст. Фасли сеюми боби дуюм “Характери қаҳрамони муосир дар шинохти публицист” унвон дорад. Пиндору рафтори қаҳрамонон ба он мусоидат менамоянд, ки адиб бо тарзи хос оҳанги рӯзро дар заминаи тасвирҳо ба вучуд оварад. Дар боби сеюм “Сабку услуб ва қолабҳои баён дар публицистикаи А. Саъдуллоев” сабку услуби адиб аз чандин равзана баҳогузорӣ гардидааст. Дар фасли якуми ҳамин боб “Таносуби образ ва

воқеият” дар бораи тахайюл ва воқеият дар осори адиб суҳан меравад. А. Саъдуллоев адиби тасвиргарост ва дар домани ҳар як тасвири худ мазмунҳои амиқи иҷтимоиро дар доираи маълуми воқеият ошкору ниҳон ҷо месозад. Диссертант қайд намудааст, ки дар офаридани симоҳо А. Саъдуллоев ба таври муодим аз тасвироте қор мебарад, ки мӯъҷаз ва ҷолиб мебошанд. Дар фасли дуюми боби сеюм “Нақши ноқил ва ҳунари портретофарии муаллиф” доир ба маҳорати портретофарии А. Саъдуллоев суҳан меравад. Фасли сеюми боб “Имконоти жанрӣ: махсусияти публицистии баён дар репортажҳои бадеӣ, лавҳа ва очерку эссеҳо” унвон дорад. Дар асарҳои мавриди таҳқиқи диссертант қолабҳои жанрии очерк, лавҳа, эссе, памфлет, репортажҳои бадеӣ бештар ба назар мерасанд. Дар боби мазкур диссертант ба хулосе мерасад, ки А. Саъдуллоев он адиби публицистест, ки бо назардошти моҳияти иҷтимоии навиштаҳояш ҷузъиёти ҳар як жанро дар ҷои худ истифода қарда, дар ниҳоят сабки хоси худро шакл бахшидааст.

Муаллиф дар заминаи тадқиқоти баанҷомрасонида хулосаҳои ҷузъӣ ва умумие ҳосил намудааст, ки дар поёни фаслу бобҳо ва дар қисми хулоса ҷой дода шудааст. Аз ин лиҳоз, метавон гуфт, ки Исмоилзода Зинатуллоҳ қори назаррасро доир ба “Оҳанги иҷтимоӣ дар публицистикаи муосир (дар мисоли публицистикаи Асадулло Саъдуллоев)” ба анҷом расонидааст.

Тадқиқот арзиши баланди назарӣ ва амалӣ дошта, тақя ба сарчашмаҳои муътамади назариявӣ ва илмӣ таҳия гардида, моҳияти он аз шинохту муаррифии шахсияти Асадулло Саъдуллоев ва оҳанги иҷтимоии публицистикаи ӯ иборат аст. Дар диссертатсия бори аввал оҳанги иҷтимоии осори публицистии А. Саъдуллоев ҳамчун объекти таҳқиқ баромад мекунад. Ҳамчунин, мавқеи муаллиф дар офариниши

симои қаҳрамон, сабку услуб ва шакли баёни пешниҳоди фикр дар қолаби жанрҳои алоҳида мавриди таҳлили илмӣ қарор гирифтаанд.

Ҳамин тариқ аз назари арзиши илмӣ, навоарӣ ва хунари таҳқиқу таҳлили муаллиф шоистаи таҳсин аст, вале бо баробари муваффақиятҳо дар он баъзе норасоӣҳо низ ба назар расиданд, ки ислоҳи онҳо ба манфиати кор хоҳад буд. Аз он ҷумла:

- бо вучуди забони рисола равону фаҳмо будан, баъзан ғалатҳои техникӣ ва услубӣ ба назар мерасанд;
- ҳолатҳои хилофи талабот зиёд истифодаи шудани мисолҳо дар як саҳифа (масалан, дар саҳифаҳои 63, 70, 119, 125, 128, 156, 205) аз осори предмети таҳқиқшаванда ҷой дорад;
- ҳолатҳои такрор шудани баъзе хулосаҳои фаслу бобҳо дар қисмати хулосаи умумӣ ба мушоҳида мерасад.

Ин камбудӣҳо ҷузъӣ буда, қимати илмии рисоларо паст намекунанд. Диссертант вазифаҳои дар наздашгузоштаро бомуваффақият иҷро кардааст. Диссертатсияи мазкур таҳқиқоти мустақилона буда, аҳамияти назаривуа малӣ дорад. Автореферат, 1 рисола ва 5 матолиби интишор намудаи муаллиф, ки 3-тоаш дар маҷаллаҳои илми итақризшавандаи ҚОА ҚТ ба таъб расидаанд, асоси мундариҷаи диссертатсияро инъикос мекунанд.

Диссертатсияи илмии Исмоилзода Зиннатуллоҳ “Оҳанги иҷтимоӣ дар публитсистикаи муосир (дар мисоли публитсистикаи Асадулло Саъдуллоев)” таҳқиқоти баанҷомрасида буда, дар сатҳи баланди илмӣ таълиф шудааст. Вай бо муҳимият, навғониҳои илмӣ ва аҳамияти назариву амалиаш ба тамоми талаботи ҚОА Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқ буда, муаллифи он барои гирифтани дараҷаи илмии номзади илмҳои филология аз рӯйи ихтисоси 10.01.10– Журналистика сазовор аст.

Диссертатсия дар кафедраи журналистика ва назарияи тарҷумаи МДТ “Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров” дар ҷаласаи № 4 аз 29-уми ноябри соли 2019 мавриди муҳокима ва баррасӣ қарор гирифт. Дар ҷаласа 19 нафар ширкат карданд ва ба тарафдории тақризи мазкур 19 нафар овоз доданд, зид нест, бетараф нест.

Раиси ҷаласа

Мудирӣ кафедраи журналистика ва назарияи тарҷума, номзади илмҳои филология, дотсент

**Комилов Каримбой
Исломович**

**Котиби ҷаласа,
дотсенти кафедра**

**Қосимова Инобат
Тухтабоевна**

**Эксперт,
номзади илмҳои филология, дотсент**

**Зикрияева Мухиба
Аббосовна**

**Имзоҳои Комилов К. И., Қосимова И.Т
ва Зикрияева М.А-ро
тасдиқ мекунам**

**Сардори шуъбаи кадрҳои МДТ
“ДДХ ба номи академик Б.Ғафуров”**

Ашрапова З.Н.

**Нишонӣ: 735700, ш. Хучанд, кӯчаи
Мавлонбеков 3,
Муассисаи давлатии таълимии
“Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи
академик Бобочон Ғафуров”
Тел: (834 22) 6 53 73; (992) 92 735 10 17
e-mail: hgu.mail.ru, www.hgu.tj**

